Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Каразінська школа соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

Олена МУРАДЯН

«26» серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ В УКРАЇНІ

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	23 - Соціальна робота
спеціальність	231 - Соціальна робота
освітня програма	«Менеджмент соціальної роботи»
вид дисципліни	обов'язкова

навчально-науковий інститут соціології та медіакомунікацій

2026/ 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ соціології та медіакомунікацій «26» серпня 2026 року, протокол № 6

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Садрицька Світлана Валеріївна, кандидат соціологічних наук, доцент ЗВО кафедри «Каразінська школа соціальної роботи»

Програму схвалено на засіданні кафедри «Каразінська школа соціальної роботи»

Протокол № 1 від 26.08.2026

Завідувач кафедри «Каразінська школа соціальної роботи»

Ірина ЄВДОКИМОВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Менеджмент соціальної роботи»

Гарант освітньо-професійної програми

Ірина ЄВДОКИМОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ соціології та медіакомунікацій

Протокол від «26» серпня 2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії ННІ соціології та медіакомунікацій

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Система організації соціальних служб» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми
«Менеджмент соціальної роботи»
підготовки здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти
спеціальності 231 – Соціальна робота.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів цілісного уявлення про призначення, форми, методи, технології та нормативне забезпечення діяльності соціальних служб в Україні.

1.2. **Основні завдання вивчення дисципліни** «Система соціальних служб в Україні»:

- ✓ надати базові знання про теорії організації діяльності соціальних служб;
- ✓ надати базові знання про теоретико-методологічні підходи до діяльності соціальних служб;
- ✓ надати знання щодо історії виникнення, тенденцій розвитку та сучасного стану соціальних служб в Україні;
- ✓ систематизувати основні поняття, поширені в теорії та практиці функціонування соціальних служб;
- ✓ надати базові знання про структуру управління діяльністю соціальних служб;
- ✓ сформувати у студентів первинні практичні навички щодо застосування одержаних знань для аналізу діяльності соціальних служб в Україні.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання/ заочна (за скороченим терміном навчання)
Рік підготовки	
3-й	3-й/2-й
Семестр	
5-й	5-й
Лекції	
24 год	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
72	110

Індивідуальні завдання
Не передбачено

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

ФК 3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.
ФК 6. Здатність до розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.
ФК 17. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій-партнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.
ФК 20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

ПРН 11	Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.
ПРН 14	Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких необхідна соціальна допомога.
ПРН 21	Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

1.8. Пререквізити

Вивченню даної дисципліни передує вивчення дисциплін «Методи й технології соціальної роботи» (ОК 23), «Соціальна політика та соціальне управління» (ОК 26) та «Соціальна робота з різними групами клієнтів» (ОК 28), а також попереднє вичення курсів «Теорія соціальної роботи» (ОК 20), «Правові основи соціальної роботи» (ОК 21), «Консультування в соціальній роботі» (ОК 22).

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальна характеристика системи соціальних служб в Україні

Тема 1. Місце та роль соціальних служб у соціальній роботі

Зміст. Система організації соціальних служб: теоретико-методологічні підходи. Об'єкт курсу. Специфіка предмету. Мета та завдання. Зміст і структура курсу. Основні поняття курсу. Суміжні науки і суміжні професії. Практика соціальної роботи в системі соціальних служб. Суб'єкт і об'єкт соціальної роботи в системі соціальних служб. Функції соціальних служб. Організаційні, психологічні, соціальні та політичні принципи функціонування соціальних служб. Варіативність моделей соціальної роботи. Модель втручання (інтервенції) в соціальній роботі. Особисті та професійні якості соціального працівника. Вміння в практиці соціальної роботи в соціальних службах. Ролі та функції соціальних працівників як детермінованої моделі поведінки. Визначення професійних ролей. Основні ролі соціальних працівників у соціальних службах. Професійні вимоги до соціального працівника, професійний стандарт. Методи заохочення волонтерів до роботи у соціальній службі. Інформаційне забезпечення діяльності соціальної служби.

Тема 2. Становлення та розвиток соціальних служб в Україні

Зміст. Передісторія виникнення соціальних служб. Благодійництво та піклування. Становлення системи громадського піклування. Інституалізація соціальної роботи на початку XX ст. Розвиток національних наукових шкіл соціальної роботи: американська, канадська, німецька і скандинавська школи. Напрями соціальної роботи у 70-х роках: теорія індивідуальної роботи, теорія групової роботи, теорія роботи у громаді, теорія суспільного адміністрування й планування. Система соціальної роботи та соціального забезпечення в СРСР. Соціально-політичні процеси в радянський період. Держава соціального добробуту. Становлення та розвиток соціальних служб в Україні. Створення мережі та системи соціальної підтримки. Становлення професійного втручання та еволюція теорій соціальної роботи. Розвиток досліджень у галузі соціальної роботи та діяльності соціальних служб. Соціальні служби під час війни в Україні.

Тема 3. Структура системи соціальних служб в Україні

Зміст. Мета та завдання соціальної служби. Головні функції системи організації соціальних служб. Сфери діяльності соціальних служб. Соціальний захист сім'ї, дітей та молоді. Соціальна робота у сфері охорони здоров'я. Соціальна робота в сфері зайнятості. Соціальна робота в пенітенціарних установах. Соціальна робота у вирішенні конфліктів соціально-етнічного середовища. Ресурсне забезпечення діяльності соціальної служби: фінансування, кадри. Головні джерела (державні та недержавні). Способи фінансування соціальної служби (прямі та непрямі). Головні джерела недержавного фінансування: благодійні фонди, клієнти соціальної служби. Добровільні внески фізичних та юридичних осіб (державних, комерційних, некомерційних організацій). Змішане фінансування як головний принцип діяльності сучасної соціальної служби. Моделі організаційної структури соціальної служби за П. Спікером: бюрократична, ієрархічна, егалітаристська, активістська. Мережа соціальних відомств та служб в Україні. Державний сектор. Недержавний сектор. Регіональний рівень. Критерії класифікації соціальних служб. Первинні та вторинні; державні, недержавні неприбуткові, недержавні прибуткові, змішані; спеціалізовані та загальнопрофільні. Мережа державних соціальних служб. Організаційна структура. Кваліфікаційні вимоги, оплата праці, гарантії та пільги соціальних працівників. Недержавні неприбуткові соціальні служби. Форми недержавних неприбуткових соціальних служб в Україні: громадські організації, благодійні фонди. Організаційні принципи та організаційна структура. Джерела фінансування та принципи функціонування. Недержавні організації як партнери державних структур у соціальній сфері. Характер комунікації між державними і недержавними установами. Формування позитивного іміджу діяльності соціальних служб. Структура соціальних служб у м. Харкові та Харківській області.

Тема 4. Соціальна політика держави та ринок соціальних послуг

Зміст. Державні соціальні стандарти та нормативи соціального обслуговування. Політика соціального забезпечення. Ліберальна теорія соціальної справедливості та утилітаризм. Оскар Льюїс та «культура бідності» як ідеології консерватизму. Соціал-демократична ідеологія та теорія марксизму. Взаємозв’язок економіки, соціальної політики та ідеології. Політичні чинники соціальної політики в Україні. Урядові програми. Соціальні реформи в Україні. Пріоритети соціальної політики. Інструменти соціальної політики. Роль недержавних організацій та громадських рухів у формуванні соціальної політики. Економічні чинники соціальної політики в Україні. Економічні процеси в Україні. Бідність. Характерні риси бідності в Україні. Соціально-демографічні та територіальні чинники соціальної політики в Україні. Соціально-демографічні та медико-соціальні тенденції в Україні. Найуразливіші соціальні групи в Україні. Фінансове забезпечення соціальної політики. Потенційні джерела фінансування. Система соціальних гарантій. Соціальна допомога. Соціальне страхування. Податки громадян, з яких формуються державний та

місцевий бюджети. Благодійні внески громадян та організацій. Міжнародна допомога. Культурні чинники соціальної політики в Україні. Феномени українського суспільства. Інституційне та інформаційне забезпечення соціальної політики.
Елементи державної політики в системі соціального захисту населення. Встановлення допустимих параметрів життя (розміру прожиткового мінімуму, мінімальної пенсії, соціальної допомоги). Захист населення від зростання цін і товарного дефіциту для гарантованого забезпечення прожиткового мінімуму громадянам. Вирішення проблеми безробіття, забезпечення зайнятості, перепідготовка кадрів. Пенсійне забезпечення (людей похилого віку, інвалідів, сімей, що втратили годувальника). Утримання дитячих будинків, інтернатів, будинків для людей похилого віку. Соціальні трансферти (допомога з безробіття, одноразові чи щомісячні виплати на дітей, з материнства, з хвороби та інших причин, житлові субсидії тощо). Соціальне обслуговування (надання соціальних послуг окремим категоріям громадян і т. ін.). Надання необхідної медичної допомоги. Соціальне страхування.

Розділ 2. Функціонування соціальних служб в Україні

Тема 5. Державна служба зайнятості

Зміст. Структура державної служби зайнятості. Державний центр зайнятості Міністерства праці та соціальної політики України. Обласні, Кримський республіканський, Київського та Севастопольського, міські, районні центри зайнятості. Інститут підготовки кадрів ДСЗУ та учбові центри. Центри організації професійного навчання незайнятого населення, центри професійної орієнтації населення, інспекції по контролю за додержанням законодавства про зайнятість населення. Інформаційно-обчислювальні центри. Територіальні та спеціалізовані бюро зайнятості, центри реабілітації населення, підприємства, установи та організації, підпорядковані службі зайнятості. Адміністративне підпорядкування державної служби зайнятості Мінпраці, місцевим державним адміністраціям, органам місцевого самоврядування. Міжнародна співпраця. Закон України «Про зайнятість населення». Положення «Про державну службу зайнятості». Завдання державної служби зайнятості. Послуги, які пов'язані із забезпеченням зайнятості населення, його соціальним захистом від безробіття. Державний фонд сприяння зайнятості населення. Порядок перерахування бюджетних коштів до державного фонду сприяння зайнятості населення. Інструкція про порядок надходження, обліку і використання коштів державного фонду сприяння зайнятості населення. Положення про порядок реєстрації громадян як безробітних, виплати допомоги по безробіттю та про умови надання додаткової матеріальної та іншої допомоги безробітним і членам їхніх сімей. Положення про організацію оплачуваних громадських робіт. Поняття громадські роботи. Організація проведення оплачуваних громадських робіт. Здійснення інспекції щодо контролю за додержанням законодавства про зайнятість населення. Організація діяльності Центрів зайнятості. Єдина технологія обслуговування населення в Україні. Робота єдиного інтернет-порталу. Мережа недержавних організацій, що забезпечують формування та розвиток ринку праці: кадрові агентства та профспілки.

Тема 6. Пенсійний фонд України

Зміст. Поняття соціального забезпечення. Види соціального забезпечення. Пенсійне забезпечення. Формування фондів соціального забезпечення. Соціальне страхування як засіб соціального забезпечення. Пенсійна система України. Історичні аспекти розвитку пенсійної системи, передумови та мета створення Пенсійного фонду. Загальнообов’язкове державне пенсійне страхування. Реформування пенсійної системи. Структура Пенсійного фонду. Положення «Про Пенсійний фонд України». Керівництво та управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Призначення (перерахунок), фінансування та виплати пенсій, допомоги. Цифровізація системи

пенсійного забезпечення. Діяльність пенсійного фонду в умовах воєнного стану в Україні: зміни, проблеми, нові рішення. Сучасні системи пенсійного страхування в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз.

Тема 7. Діяльність департаменту соціальної політики Харківської міської ради та департаменту соціального захисту населення ХОВА

Зміст. Організаційні та управлінські аспекти захисту громадян. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії». Адміністративне підпорядкуванння. Обласний департамент соціального захисту: структура та повноваження. Обласні та районні управління праці та соціального захисту населення. Територіальні центри соціального обслуговування. Державна соціальна допомога: сім'ям з дітьми; малозабезпеченим сім'ям; інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, особам, які не мають права на пенсію, інвалідам, допомога по догляду; компенсаційні виплати громадянам постраждалим внаслідок Чорнобильської АЕС. Протезно-ортопедична допомога та забезпечення інвалідів засобами пересування і реабілітації. Державна політика щодо соціального захисту жінок і материнства. Домашнє насильство над жінками, сексуальні зловживання та торгівля жінками, охорона здоров'я, та благополуччя жінок. Жінки з особливими потребами (жінки-інваліди). Форми державної підтримка: грошові виплати, натуральна допомога, пільги, субсидії, соціальні послуги. Структура департаменту соціальної політики Харківської міської ради. Функціонування відділів за напрямами діяльності: загальний, місцевих соціальних програм, розвитку соціальних послуг, додаткових соціальних гарантій, соціальних закладів, планово-економічний, бухгалтерського обліку та звітності, соціальних закладів. Міський центр ранньої загальної соціально-педагогічної і трудової реабілітації дітей інвалідів і інвалідів дитинства «Промінь» та Харківський міський центр реінтеграції бездомних осіб.

Тема 8. Комунальні соціальні служби

Зміст. Адміністративне підпорядкування територіальних центрів. Положення про територіальний центр. Спеціалізовані структурні підрозділи територіальних центрів: стаціонарні відділення, реабілітаційні центри, відділення організації гарячого харчування, надання транспортних послуг тощо. Надання соціальних послуг соціально вразливим групам населення. Цільові групи: одинокі непрацездатні громадяни, пенсіонери, інваліди старше 18 років, діти-інваліди, особи без постійного місця проживання, жертви домашнього насилля та інші соціально незахищені верстви населення. Мета та завдання територіальних центрів. Виявлення одиноких непрацездатних громадян, які потребують соціально-побутового і медико-соціального обслуговування та допомоги. Встановлення зв'язків з підприємствами, установами, організаціями, незалежно від форм власності, з питань соціального обслуговування та надання допомоги непрацездатним громадянам. Розвиток ринку соціальних послуг. Забезпечення якості послуг, їх гнучкість. Розширення можливостей одержувачів соціальних послуг. Підтримка життєдіяльності та соціальної активності громадян. Соціальна реабілітація людей похилого віку. Діяльність територіального центру. Виявлення та реєстрація громадян, які мають право на соціальні послуги. Обстеження матеріально-побутових умов проживання та визначення індивідуальних потреб у необхідності надання їм різних видів соціальних послуг. Умови прийняття на облік для надання соціальних послуг та припинення їх надання. Організаційна структура територіальних центрів. Фінансова і виробничо-господарська діяльність. Контроль за діяльністю територіального центру.

Тема 9. Інші напрями роботи соціальних служб

9.1. Державні служби України, що опікуються проблемами ветеранів та осіб з інвалідністю

Зміст. Створення Державної служби з питань інвалідів та ветеранів України. Правові засади діяльності. Реалізація державної політики у сфері соціального захисту інвалідів та ветеранів, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, військовополонених, жертв нацистських переслідувань. Державна служба України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції. Проблеми адаптації учасників бойових дій на сході України. Залучення інвалідів. Функції міністерства у справах ветеранів.

9.2. Мережа державних та недержавних установ, що займаються соціальною реабілітацією нарко- та алкозалежних.

Зміст. Виникнення та походження різного виду залежностей. Залежність від психоактивних речовин як напрям діяльності соціальної роботи. Наркоманія, токсикоманія, полінаркоманія. Соціальні теорії та моделі залежності. Нормативні акти, що регулюють діяльність на ринку алкоголю та тютюну в Україні. Законодавство України стосовно наркотичних речовин. Закон України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів». Установи, які надають соціальні послуги. Заклади державного сектору (реабілітаційні центри, територіальні наркологічні установи та наркологічні лікарні.). Установи, які підпорядковуються центральними органами виконавчої влади. Організації комунального сектору. Організації недержавного сектору (громадські, благодійні, релігійні та комерційні організації). Спеціальні навчальні центри. Організації, що здійснюють розробку, виготовлення, розповсюдження соціальної реклами та інформаційних матеріалів стосовно профілактики наркозалежності, (державні та недержавні ЗМІ, у тому числі радіо-, теле-, Інтернет тощо). Форми допомоги наркозалежним. Програми реабілітації, які реалізуються громадським сектором. Профілактика та освіта. Моделі профілактики: модель моральних принципів, модель залякування, модель фактичних знань, модель афективного навчання, модель покращення здоров'я, профілактична робота з позицій підходу нормалізації. Ролі соціальних працівників в роботі із залежними від психоактивних речовин клієнтами. Стратегії втручання. Особливості профілактичної роботи з клієнтами різних вікових груп, профілактика в групах ризику, профілактика в громаді. Служба соціально профілактичної роботи у Харкові. Клієнти соціально-профілактичної Служби: вживачі психоактивних речовин, у тому числі ін'єкційним шляхом, які мають ВІЛ-інфекцію та залежність від вживання психоактивних речовин, близьке оточення вживачів психоактивних речовин (родичі, друзі тощо). Програми реабілітації та ресоціалізації. Соціально-профілактичні служби по роботі з іншими видами залежностей. Теоретична парадигма психологічних залежностей. Залежність від їжі, булімія та анорексія. Залежність від азартних ігор – «гемблінґ», залежність від роботи - працеголізм, залежність від кохання та сексу. Психодинамічна теорія, навчально-біхевіоральна теорія, когнітивна теорія особистості, системна теорія та їх використання в роботі з залежними клієнтами. Соціальна робота з клієнтами, інфікованими ВІЛ та хворими на СНІД. Шляхи передачі ВІЛ/СНІДу. Особливості інфікування жінок, дітей, гомосексуалістів, хворих на гемофілію. СНІДофобія. Особливості передтестового та післятестового консультування. Соціально-психологічні проблеми ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД людей. Соціальні служби із соціального супроводу та допомоги особам з потрійним діагнозом.

9.3.Служби соціальної роботи з жінками.

Зміст. Гендерні аспекти в роботі з сім'ями. Особливості роботи з жінками по подоланню бар'єрів стереотипізації. Індивідуальна та групова робота з жінками та членами їх родин. Робота в школах, судах, органах соціального забезпечення по захисту прав жінок. Моделі групової роботи з жінками: група росту, група підтримки, група самодопомоги, терапевтична группа. Феміністичні аспекти залежності від психоактивних речовин: депресія, безсилля, стигматизація, рольові стереотипи, фізіологічний ризик, фатальний алкогольний синдром. Бездомні жінки та фемінізація бідності. Наслідкі довготривалої

бездомності. Ідентифікація та імплементація гендерних цінностей в практику соціальної роботи щодо бездомних жінок. Діяльність жіночих організацій в Україні. Міжнародні проекти в Україні, що спрямовані на допомогу жінкам.

9.4. ВПО, мігранти та біженці як отримувачі послуг соціальних служб.

Зміст. Поняття міграції та її види. Визначення осіб, що є мігрантами, біженцями, вимушеними переселенцями, внутрішньо переміщеними особами. Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів. Міжнародна конвенція про статус біженців. Особливості міграційних процесів в Україні та їх вплив на методи соціальної роботи. Отримання статусу біженця чи тимчасового захисту українцями за кордоном. Організація і практика соціальної роботи з вимушеними мігрантами та переселенцями. Головні напрямки соціальної допомоги ВПО в Україні. Роль громад в ефективній адаптації ВПО. Соціальна робота з дітьми ВПО. Соціальні проблеми українців за кордоном – досвід різних країн. Проблема повернення працездатного населення до України.

Тема 10. Ефективність діяльності соціальної служби

Зміст. Поняття «ефективність діяльності соціальної служби» та «ефективність управління соціальною службою». Моделі ефективної соціальної служби: модель досягнення цілей, модель залучення необхідних ресурсів, модель внутрішньої взаємодії, модель задоволення клієнтів. План роботи соціальної служби як інструмент організації діяльності соціальної служби. Види плану роботи соціальної служби: комплексний та цільовий, перспективний та поточний. Структура плану роботи соціальної служби. Предмет, методи та методики аналізу ефективності діяльності соціальної служби. Критерії, показники, стандарти соціального обслуговування населення та їх роль в аналізі ефективності соціальних служб. Технологія фандрайзінгу. Поняття гранту, донора та реціпієнта. Види грантів. Головні напрямки соціологічного дослідження соціальних служб. Роль соціологічних досліджень в оптимізації діяльності соціальної служби.

Тема 11. Розвиток соціальних служб в Україні

Зміст. Управління соціальними службами та підготовка кадрів в умовах воєнного стану в Україні. Напрями підготовки соціальних працівників. Запобігання прояву професійної деформації, зниження ефективності роботи, професійному вигоранню. Навчання фахівців з соціальної роботи методам управління інноваційними процесами та розвитку креативності для профілактики ефекту «опору персоналу нововведеннями». Інноваційні методи та форми роботи. Розширення ринку якісних соціальних послуг, соціального сервісу, розробки та впровадження інноваційних методів та технологій у роботі з різними групами населення Фінансування інноваційної діяльності соціальних установ. Державні, регіональні та місцеві соціальні програми. Поняття цільової соціальної програми. Соціальне проектування. Програми соціальної роботи. Конкурси соціальних проектів. Ринок соціальних послуг та соціального сервісу. Соціальне партнерство. Волонтерський рух у соціальній роботі. Перспективи взаємодії державних та муніципальних соціальних служб з громадськими організаціями для надання комплексної соціальної допомоги та розвитку немедичного сервісу для різних груп клієнтів та їх близьких. Цифровізація соціальних послуг.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ В УКРАЇНІ												
Тема 1. Місце та роль соціальних служб у соціальній роботі	10	2	2			6		0,5	-			10
Тема 2. Становлення та розвиток соціальних служб в Україні	10	2	2			6		0,5	0,5			10
Тема 3. Структура системи соціальних служб в Україні	10	2	2			6		0,5	-			10
Тема 4. Соціальна політика держави та ринок соціальних послуг	10	2	2			6		0,5	0,5			10
Разом за розділом 1	**40**	**8**	**8**			**24**	**43**	**2**	**1**			**40**
Тема 5. Державна служба зайнятості	11	2	2			7	11	0,5	0,5			10
Тема 6. Пенсійний фонд України	11	2	2			7	11	0,5	0,5			10
Тема 7. Діяльність департаменту соціальної політики Харківської міської ради та департаменту соціального захисту населення ХОВА	11	2	2			7	11	0,5	0,5			10
Тема 8. Комунальні соціальні служби	11	2	2			7	11	0,5	0,5			10
Тема 9. Інші напрями роботи соціальних служб	15	4	4			7	11,5	1	0,5			10
Тема 10. Ефективність діяльності соціальної служби	10	2	2			6	11	0,5	0,5			10
Тема 11. Розвиток соціальних служб в Україні	11	2	2			7	10,5	0,5	-			10
Разом за розділом 2	**80**	**16**	**16**			**48**	**77**	**4**	**3**			**70**
Усього годин	**120**	**24**	**24**			**72**	**120**	**6**	**4**			**110**

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Предмет курсу	Кількість годин	
		денне	заочне
1.	Цілі та завдання курсу	1,5	-

2.	Історія соціальних служб	1,5	0,5
3.	Структура та види соціальних служб	1,5	0,5
4.	Нормативна база діяльності соціальних служб	1,5	-
5.	Соціальна політика держави та ринок соціальних послуг	1,5	-
6.	Соціальне забезпечення потреб клієнтів	1,5	-
7.	Державна служба зайнятості	1,5	0,5
8.	Пенсійний фонд України	1,5	0,5
9.	Діяльність департаменту соціальної політики Харківської міської ради та департаменту соціального захисту населення ХОВА	1,5	0,5
10.	Соціальні служби у справах сім'ї, дітей та молоді	1,5	0,5
11.	Територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг)	1,5	-
12.	Геріатричні установи (дома-інтернати) для людей похилого віку та спеціалізовані будинки інтернати	1,5	0,5
13.	Центри соціальної адаптації, спеціальні будинки-інтернати, які надають допомогу звільненим особам та служби надання соціальних послуг бездомним громадянам	1,5	-
14.	Інші напрями соціальної роботи в соціальних службах	1,5	0,5
15.	Ефективність діяльності соціальної служби	1,5	-
16.	Перспективи розвитку соціальних служб в Україні	1,5	-
	Разом	**24**	**4**

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денне	заочне
1.	***Завдання:*** Опрацювати лекційний матеріал за темою «Місце та роль соціальних служб у соціальній роботі». За рекомендованою літературою підготувати доповідь на семінар.	2	3
2.	***Завдання:*** Підготуватися до дискусії на тему: «Роль практичної підготовки та знань про діяльність соціальних служб у підготовці фахівця з соціальної роботи»	2	4
3.	***Завдання:*** Опрацювати матеріал з історії соціальних служб за рекомендованою літературою. Підготуватися за лекційними матеріалами до опитування на семінарському занятті.	2	3
4.	***Завдання:*** Знайдіть у різних джерелах тлумачення поняття «соціальної служби». Проаналізуйте на чому ґрунтуються розбіжності, що їх поєднує. Підготуватися до експрес опитування на семінарському занятті.	2	4
5.	***Завдання:*** Підготувати доповідь на семінар на тему «Нормативна база діяльності соціальних служб» (на вибір студента)	2	3
6.	***Завдання:*** Підготувати есе, на тему «Сучасна трансформація доброчинності»	2	4
7.	***Завдання:*** Опрацювати лекційні матеріали по темі. Підготувати доповідь на семінарське заняття на одну із запропонованих тем.	2	3

8.	***Завдання:*** Підготуватися до дебатів команд «Ефективніть допомоги у соціальних службах різних видів» (індивідуальна допомога, волонтерська організація, загально державна організація, муніципальна служба)	2	4
9.	***Завдання:***Представити графічно структуру системи соціальних служб в Україні (схема, таблиця, колаж).	2	3
10.	***Завдання:*** Підготувати письмову роботу на тему «Ринок соціальних послуг: попит та пропозиція», захистити на семінарському занятті.	2	4
11.	***Завдання:*** Опрацювати тему за рекомендованою літературою, підготувати доповідь.	2	3
12.	***Завдання:*** Згадайте матеріал курсу «Соціальна робота з різними групами клієнтів». Діяльність яких організацій вам запам'яталися найбільше? Підготуйте короткий виступ на семінар про цю службу.	2	4
13.	***Завдання:*** Які із відомих вам соціальних служб найбільше потребують реформування сьогодні. Обґрунтуйте свою думку, підготуйте виступ на семінар.	2	3
14.	***Завдання:*** Підготуватися до тестової контрольної роботи за першим розділом курсу.	3	4
15.	***Завдання:*** Опрацювати тему «Державна служба зайнятості» за рекомендованою літературою, підготувати доповідь.	3	3
16.	***Завдання:*** Підготуватися до дискусії на тему «Актуальні проблеми ринку робочої сили: Україна-Європа»»	2	4
17.	***Завдання:*** Опрацювати тему за рекомендованою літературою, підготувати рецензію на наукову статтю, підготуватися до опитування на семінарському занятті.	2	3
18.	***Завдання:*** Опрацювати тему «Пенсійний фонд України» за рекомендованою літературою, підготувати виступ на семінарі.	2	4
19.	***Завдання:*** Підготувати реферат на тему «Пенсійні системи інших країн» (на вибір студента)	4	3
20.	***Завдання:*** Опрацювати лекційні матеріали, підготувати доповідь, опитування на семінарському занятті.	2	4
21.	***Завдання:*** Опрацювати тему «Муніципальні соціальні служби» за матеріалами підготувати доповідь на семінар.	2	3
22.	***Завдання:*** Підготувати доповідь на тему «Територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг)»	2	4
23.	***Завдання:*** після перегляду документального фільму підготуйтесь до дискусії «Геріатричні установи (дома-інтернати) для людей похилого віку та спеціалізовані будинки інтернати».	2	3
24.	***Завдання:*** опрацювати тему "Центри соціальної адаптації, спеціальні будинки-інтернати, які надають допомогу звільненим особам та служби надання соціальних послуг бездомним громадянам» підготувати виступ на семінарі.	4	4
25.	***Завдання:*** Опрацювати тему «Інші напрями соціальної роботи в соціальних службах» за рекомендованою літературою, опитування на семінарському занятті.	2	3
26.	***Завдання:*** Опрацювати тему «Ефективність діяльності соціальної служби» за рекомендованою літературою, підготувати виступ на семіарі.	2	4

27.	***Завдання:*** Розробити інструментарій соціологічного дослідження ефективності діяльності окремої соціальної служби (метод збору інформації відповідно до варіанту).	4	5
28.	***Завдання:*** Підготувати письмову роботу на тему «Перспективи розвитку соціальних служб в Україні» захистити її на семінарському занятті.	2	4
29.	***Завдання:*** Повторення матеріалу другого розділу, підготовка до контрольної роботи 2.	4	4
30.	***Завдання:*** Повторити матеріал курсу, підготуватися до написання екзаменаційної роботи.	5	6
	Разом	**72**	**110**

6. Індивідуальні завдання

курсова робота

7. Методи навчання

Під час викладання курсу застосовується змішана форма навчання. Заняття за навчальною дисципліною можуть проводитись як у формі он-лайн лекцій, он-лайн семінарів так і у формі занять в аудиторії.

Використовуються проблемно орієнтовані лекції, під час вивчення теми 6 «Пенсійний фонд України» використовується метод перевернутого навчання, а також метод самоорганізаваного освітнього простору при проведенні практичних занять.

Робота протягом семестру здійснюється за допомогою платформи LMS Moodle, в он-лайн режимі заняття відбуваються із застосуванням платформи для відеоконференцій Zoom.

Іспит та контрольні роботи приймаються у електронному вигляді, іспит здається синхронно он-лайн на платформі LMS Moodle.

8. Методи контролю

За результатами навчання студент одержує оцінку, яка враховує активність студента під час дискусій, семінарів, виконання контрольних робіт, завдань для самостійної роботи, складання письмового іспиту. Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролю. Кожна окрема тема курсу передбачає використання різних видів роботи студентів: дистанційну та аудиторну роботу, самостійну роботу, виступи на семінарських заняттях, участь у дискусіях, написання письмових контрольних робіт, написання онлайн екзаменаційної роботи.

Контрольні роботи №1 та №2 проводяться в тестовій формі та містить 10 запитань за темами курсу.

За кожну вірну відповідь студент отримує – 1 бал, відповідно 10 балів максимально.

Курсова робота містить завдання з аналізу діяльності однієї із соціальних служб, що працює в Україні, визначити та описати проблемні аспекти, визначити шляхи вдосконалення та підвищення ефективності діяльності служби. Для написання курсової роботи здобувачі обирають тему індивідуально відповідно до наукових інтересів та власної освітньої траєкторії. За курсову роботу здобувачі отримують максимально 20 балів.

З навчальної дисципліни "Система соціальних служб в Україні" студенти в аудиторії або синхронно он-лайн складають письмовий іспит, що є формою підсумкового контролю за весь курс і проходить під час екзаменаційної сесії.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання														Екзамен	Сума
Розділ 1				Розділ 2							Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання/ курсова робота	Разом		
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11	2*10	20	60	40	100
2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1					

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 15 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, що відстежується за допомогою системи.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів

90-100	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь
70-89	ставиться за вияв здобувачем повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача наявні незначні помилки
50-69	виставляється здобувачеві, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється елементарними уявленнями про предмет вивчення; з можливістю повторного складання певних частин курсу
1-49	ставиться за початкові уявлення про предмет вивчення; з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, контрольних робіт, екзамену.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Актуальні питання соціальної роботи : навч. посіб. / О.М. Денисюк та ін. ; ред. кол.: О.В. Епель, Т.Л. Лях, І.В. Силантьєва. Ужгород : РІК-У, 2023. 420 с
2. Дащаківська О., Стельмах С., Максименко К. Спільно до нових послуг. Керівництво із впровадження інтегрованих соціальних послуг для сімей з дітьми в громадах. Частина 2. Ведення випадку та міжвідомча взаємодія / О. Дащаківська, С. Стельмах, К. Максименко. Київ. 2021. С. 96.
3. Дубініна Я. П. Система організації соціальних служб : методичні вказівки до практичних занять для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» . Одеса : Видавництво «Друк Південь», 2018. 58 с.
4. Закон України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 р. №2671-VIII. *Відомості Верховної Ради.* 2019 . № 18, стор. 5, стаття 73
5. Нечипорук Л. Міжсекторна взаємодія у наданні соціальних послуг в умовах війни / Л. Нечипорук. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія.* 2022. № 4. С. 65-74.
6. Нечосіна О. Функціонування системи соціальних послуг в Україні: короткий опис. Київ. 2019. 16 с.
7. Менеджмент соціальних послуг в умовах війни. Матеріали тренінгу. Упоряд.О. Волгіна, О. Іванова, Київ. 2023. 66 с.

8. Семигіна, Т. & С толярик, О. (2025). Нове обличчя соціальної роботи : сучасні теорії та підходи . Таллінн: Teadmus. 524 с.
9. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
10. Соціальна робота у вимірах партнерства і співпраці: навч. посіб. / за заг. ред. Надії Чернухи. Київ. Юрінком Інтер, 2025. 460 с.
11. Соціальна робота: словник основних термінів./ Бутиліна О. В., Вакуленко С. М., Вітковська І. М., Горбунова-Рубан С. О., Євдокимова І. А, Плахова О. М., Садрицька С. В., Сичова В. В., Яковенко Т. В. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2020. 119 с.
12. Соціальне забезпечення в Україні : навч. посібник / [В. П. Мельник, З. Е. Скринник, І. В. Жеребило та ін.] ; за наук. ред. В. П. Мельника, З. Е. Скринник. – Вид. друге, доп. і перероб. – Електронне видання. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2024. 612 с.

Додаткова література

1. Зінченко А.Г. «Діти вулиці»: методичні рекомендації по роботі з «дітьми вулиці». Київ: УДЦССМ, 2016. 88 с.
2. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації: Навч.-метод. комплекс / Автор.-упоряд.: О. В. Безпалько, І. Д. Звєрєва, З. П. Кияниця, В. О. Кузьмінський та інш. / За заг. ред.: І. Д. Звєрєвої, Ж. В. Петрочко. Київ: Фенікс, 2007. 528 с.
3. Капська А.Й., Пєша І.В. Соціальний супровід різних категорій дітей та сімей. Навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 232 с.
4. Методичні рекомендації щодо соціальної підтримки людей, які живуть з ВІЛ (з досвіду роботи). Київ: ДССССДМ, 2015.116 с.
5. Посібник із визначення потреб населення об'єднаної територіальної громади у соціальних послугах / Практичні рекомендації .Київ, 2019. 70 с.
6. Соціальна реабілітація неповнолітніх, які повернулись з місць позбавлення волі, у соціальних службах для молоді / за ред. З. Г. Зайцева. Київ: А.Л.Д, 2015. 64 с.
7. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 2 (Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми) / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / За заг. ред.: Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. Київ : Обнова Компані, 2017. 352 с.
8. Соціальна робота з жінками : навчальний посібник для студентів спеціальностей 231 Соціальна робота та 232 Соціальне забезпечення. Уклад. А.І. Войтовська, О.О.Кравченко. Умань: Візаві, 2018, 229с.
9. Соціальний захист населення сучасної України: проблеми та шляхи їх вирішення : монографія /В. В.Харабет та ін.; за ред. І. Ф. Марченко. Маріуполь : ПДТУ, 2017. С. 246.
10. Толстоухова С.В. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України: сучасний стан і перспективи розвитку. Київ: Академпрес, 2015. 112 с.
11. Управління діяльністю соціальних служб: метод. посібник / Гусак Н. та ін. ; за ред. О. Іванова, Н. Гусак. Київ : К.І.С., 2013. 178 с.
12. Щербань С., Шейко Р., Левкіна Г. Посібник з моніторингу та оцінювання надання соціальних послуг в Україні. Харків: ХІСД, 2017. 112 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Аналіз системи соціального захисту ветеранів та військовослужбовців. 2022р. URL: https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022-Bila-kniga.pdf
2. Державна служба зайнятості України: офіційний веб-сайт URL: http://www.dcz.gov.ua
3. Деякі питання діяльності центрів соціальних служб. Постанова Кабінету Міністрів України; Положення, Перелік від 01.06.2020 № 479. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479-2020-%D0%BF#Text

4. Конвенція про права осіб з інвалідністю: веб-сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
5. Менеджмент соціальних послуг в умовах війни. Матеріали тренінгу. Київ. 2023р. URL http: file:///C:/Users/sadri/Downloads/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3_0.pdf
6. Міністерство соціальної політики України, офіційний веб-сайт URL: https://www.msp.gov.ua
7. Міністерство у справах ветеранів України URL: https://mva.gov.ua
8. Національна соціальна сервісна служба України, офіційний веб-сайт URL: https://nssu.gov.ua/
9. Організація психосоціальної допомоги ветеранам війни та членам їхніх сімей. Рекомендації для місцевих органів влади. 34 с. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/a/9/524325.pdf
10. Організація соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в громадах. Методичні рекомендації. У сфері соціального захисту та соціального забезпечення. 2022р. URL: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/metod_rekomend_vpo.pdf
11. Пенсійний фонд України: офіційний веб-сайт URL: https://www.pfu.gov.ua
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 № 560 “Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях” URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560
13. Рік повномасштабної війни в Україні: думки, переживання, дії. Результати п’ятої хвилі дослідження. 2023р.URL: https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/rik-povnomasshtabnoyi-vijny-v-ukrayini-dumky-perezhyvannya-diyi.pdf